

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ มีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล
2. ขั้นตอนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

จำนวน 118 คน

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 21 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย

1.1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียน

1.1.3 ผู้ร่วมวิจัยที่ยินดีและสมัครใจเข้าร่วมวิจัย ประกอบด้วย

- 1) ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 16 คน
- 2) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 97 คน ประกอบด้วย

- 1.2.1 กลุ่มนักเรียนเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 90 คน
- 1.2.2 ครูฝ่ายปกครอง จำนวน 1 คน
- 1.2.3 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 คน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 จำนวน 90 คน

ขั้นตอนการวิจัย

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัย ได้นำเอาหลักการและขั้นตอนตามแนวคิดของเคมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart) (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. 2537 : 3-6 ; อ้างอิงมาจาก Kemmis and McTaggart. 1988 : 169-170) เป็นกระบวนการดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติการ (Action) ขั้นการสังเกตการณ์ (observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) มีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการในขั้นวางแผน ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงาน : ผู้วิจัยได้เชิญกลุ่มผู้ร่วมวิจัยปรึกษาประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา (Bae-line Data) ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานร่วมกับคณะครูในโรงเรียน โดยรวบรวมจากการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ รวบรวมจากข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของคณะครูในโรงเรียน พบว่านักเรียนยังขาดวินัยด้านการรักษาความสะอาด ส่งผลให้บริเวณ โรงเรียน ห้องเรียน ไม่สะอาดตลอดจนนักเรียนบางคนยังแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่ไม่สะอาด ยังพบเหาบนศีรษะของนักเรียนหญิง

1.2 เตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อสร้างความตระหนัก และหาทีมงานผู้ร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ ด้วยการประชุมผู้ปกครอง และคณะครูทั้งโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในโรงเรียนที่สำคัญจำเป็นต้องแก้ไข คือ พฤติกรรมความมีวินัยด้านการรักษาความสะอาด

1.3 กลยุทธ์ในการพัฒนา : ในการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน ได้กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุรอบการศึกษา กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 เป้าหมายการพัฒนา

- 1) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจใน

การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด

2) กลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความสะอาด

1.3.2 กลยุทธ์ในการพัฒนา : ในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด ในครั้งนี้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้

1) กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence

Control : AIC)

2) การเสริมสร้างวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาดของกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเราและ

2) กิจกรรมประกวดนักเรียนสุภาพดี

3) การนิเทศภายใน

1.4 แผนปฏิบัติการ (Action Plan) : กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดแผนปฏิบัติการในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แผนปฏิบัติการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1. ประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (AIC) 1.1 Appreciation	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ มีความตระหนักในความสำคัญของการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน	14 พฤษภาคม 2548	1. ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3. กลุ่มเป้าหมาย 4. วิทยากร	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย
1.2 Influence-1	2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายร่วมกันกำหนดกิจกรรมการพัฒนา	14 พฤษภาคม 2548	1. ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3. กลุ่มเป้าหมาย	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	ผู้เกี่ยวข้อง	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1.3 Control – C - กิจกรรมโรงเรียน - กิจกรรมด้วยมือเรา - กิจกรรมประกวด นักเรียนสุขภาพดี	4. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและ กลุ่มเป้าหมายนำเอาแผนงาน หรือกิจกรรมที่กำหนดผู้การ ปฏิบัติ	5 พฤษภาคม 2548 ถึง 25 กรกฎาคม 2548	1. ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3. กลุ่มเป้าหมาย	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย
2. การนิเทศภายใน - กิจกรรมโรงเรียน - กิจกรรมด้วยมือเรา - กิจกรรมประกวด นักเรียนสุขภาพดี วงรอบที่ 2	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและ กลุ่มเป้าหมายนำเอาแผนงาน หรือกิจกรรมที่กำหนดผู้การ ปฏิบัติ	16 พฤษภาคม 2548	1. ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3. กลุ่มเป้าหมาย	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินงาน	ผู้เกี่ยวข้อง	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
2.1 กิจกรรมประกวดความสะอาด	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มเป้าหมายนำเอาแผนงานหรือกิจกรรมที่กำหนดคู่การปฏิบัติ	1-31 พฤษภาคม 2548	1.ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3.กลุ่มเป้าหมาย	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย
2.2 การนิเทศ	1. กำกับติดตามกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในการดำเนินงานกิจกรรม	1-31 สิงหาคม 2548	1.ผู้วิจัย 2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3.กลุ่มเป้าหมาย	1. การสังเกต 2. การสัมภาษณ์ 3. การบันทึก	1. แบบสังเกต 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึก	1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2. กลุ่มเป้าหมาย

2. การปฏิบัติตามแผน (Action)

นำแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติตามลำดับกิจกรรมจนครบทุกกิจกรรมมีรายละเอียด
ดังนี้

2.1 การประชุม AIC ดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยจัดเสนอโครงการเสนอต่อที่ประชุมครู

2.1.2 ติดต่อวิทยากรและแจ้งผู้เข้าร่วมประชุม

2.1.3 ดำเนินการประชุม AIC

2.1.4 นำแผนงาน โครงการที่ได้จากการประชุม AIC สู่การปฏิบัติ

2.2 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน

2.3 นิเทศกำกับติดตามการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน

2.4 ประชุมประเมินผลการพัฒนา สรุปผล วิเคราะห์จุดด้อยที่ต้องพัฒนา

สู่การพัฒนาในวงรอบที่ 2

3. การสังเกต (Observation)

ในการสังเกตหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ โดยยึด
หลักสามเส้า (Triangulation) ซึ่งประกอบด้วย

3.1 หลักสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายคนเคยมีผู้ให้
ข้อมูลหลักเป็นผู้ร่วมวิจัยจำนวน 19 คน ผู้ให้ข้อมูลรองเป็นวิทยากรที่ให้การอบรม 1 คน
ผู้ปกครองนักเรียน 6 คน และจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 90 คน

3.2. หลักสามเส้าด้านผู้วิจัยเป็นการสะท้อนประเด็นจากกลุ่มผู้ร่วม
วิจัย จำนวน 19 คน ที่สะท้อนผลการพัฒนาในครั้งนี้

3.3 หลักสามเส้าด้านวิธีการในการวิจัยครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย
ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือ และวิธีการที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วย
แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวิธีพรรณนาวิเคราะห์

4. การสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในวงรอบที่ 1 ดำเนินการประชุมสรุปผล
การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้
วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกัน เพื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 ส่วนที่เป็นจุดอ่อนที่ต้อง
ปรับปรุงแก้ไขและส่วนที่เป็นจุดแข็งที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการตามขั้น

วิธีสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- 1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับวินัยด้านการรักษาความสะอาด
- 1.2 ศึกษาวิเคราะห์กรอบแนวคิด
- 1.3 ศึกษาหลักเกณฑ์ ไปแบบการสร้างแบบสังเกต แบบมีส่วนร่วมตามแบบของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 74-78)
- 1.4 สร้างแบบสังเกตแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
- 1.5 นำแบบสังเกตไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทางด้านโครงสร้างและเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย ประกอบด้วย
 - 1.5.1 ดร. นิคม ชมภูหลง (พ.อ.ค.พัฒนาองค์กร) ตำแหน่งศึกษานิเทศเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
 - 1.5.2 นายสังคม คำชาย (ค.ม.การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
 - 1.5.3 นายวาสนา เลื่อมเงิน (ค.ม.การบริหารการศึกษา) ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- 1.6 นำแบบสังเกตมาปรับแก้ไข
- 1.7 นำแบบสังเกตที่แก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับแก้ไข
- 1.8 นำมาแก้ไขเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

- 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการวินัยด้านการรักษาความสะอาด
- 2.2 ศึกษาวิเคราะห์กรอบแนวคิด
- 2.3 ศึกษาหลักเกณฑ์การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวิธีของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 78-80)
- 2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ฉบับ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- 2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทางด้านโครงสร้างและเนื้อหา
- 2.6 นำแบบสัมภาษณ์มาปรับแก้ไข
- 2.7 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับแก้ไข

2.8 นำมาแก้ไขเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การบันทึกความคิดเห็นของผู้ร่วมวิจัย การบันทึกการประชุมและการบันทึกประจำวันของผู้วิจัย ทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยอาศัยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2545 : 129-130) การนำเสนอผลการวิจัย ทำการวิเคราะห์สรุปผล การวิจัยและการเขียนรายงานการวิจัย โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)